

Rudolf Steiner

Přítomnost požaduje nové chápání události v Palestině. Pro duchovního badatele je podstatné to, co vyzkoumá pomocí kroniky akáša. Svůj svět vnímání musíme rozšířit nad horizonty dřívějších staletí. Nově otevřený přístup k dokladům orientálního bádání nám poskytuje nové možnosti poznání. Zabývání se posláním bódhisattvy otvírá Západu nové výhledy pro chápání problému Krista.

Berlín 17. 10. 1910

GA 124

Vzhledem k opětnému zahájení naší činnosti v berlínské odbočce sluší se dnes, poněkud se ohlédnout na to, co procházelo našimi dušemi od chvíle, kdy jsme práci berlínské odbočky vloni zahajovali.

Jistě si vzpomínáte, že přibližně před rokem, u příležitosti tehdejší valné hromady naší německé sekce, měl jsem v berlínské odbočce přednášku o sféře bódhisattvů. V přednášce o poslání bódhisattvů ve světě měl být podán úvod k tomu, co nás pak během našich schůzí v odbočce po celou minulou zimu hlavně zaměstnávalo: zkoumání problému Krista - a sice v podstatě navazujíc na Matoušovo evangelium. Problému Krista jsme se věnovali nejrozmanitějším způsobem, navazující na jiná evangelia, na evangelium Janovo a Lukášovo. Poukazovali jsme na to, že později přistoupíme k dalšímu prohloubení tohoto problému Krista v úvaze, která v podstatě naváže na Markovo evangelium. Tyto úvahy vzhledem k problému Krista jsme nepěstovali tak, že jsme se pokoušeli o pouhé vysvětlování evangelií. Často se to zde - skoro bych řekl - radikálně vyjadřovalo: Co může říci o událostech v Palestině duchovní věda, to by se muselo dát říci i tehdy, kdyby neexistovaly vůbec žádné zevní, historické doklady o těchto palestinských událostech. Neboť pro líčení událostí v životě Kristově je pro nás především směrodatné nikoli to, co stojí v nějaké knize, v nějakém dokladu, nýbrž co stojí ve věčném, vnitřním, duchovním dokladu: v kronice akáša, rozluštitelné jasnozřivým vědomím. Často jsem se zmiňoval o tom, co si pod tím máme představovat. A potom se stavíme k

"

"

"

"

"

"3"

evangeliím tak, že to, co jsme vyzkoumali na základě duchovního bádání, srovnáváme s tím, co nám - řekněme tedy vzhledem k událostem v Palestině - podávají evangelia nebo jiné doklady Nového zákona. Potom ovšem zjistíme, že se tyto doklady naučíme takřka číst teprve tím, že bez nich vnikáme do oněch tajemství, jež se vztahují k palestinským událostem, a že právě tím, že nejprve nezávisle na těchto dokladech zkoumáme příslušné události, naše úcta k těmto dokladům nesmírně vzrůstá.

Když ale přihlížíme nejen k nejbližším, občas sice nejužším zájmům našeho společného pobytu, nýbrž k tomu, že celé naše dobové vzdělání, naše dobová kultura do jisté míry požaduje nové chápání dokladu křesťanství, potom nám musí být jasné, že skrze duchovní vědu jsme povoláni k tomu, nejen uspokojovat své vlastní potřeby poznání vzhledem k událostem v Palestině, nýbrž že jsme povoláni, z duchovní vědy překládat do mluvy přítomných potřeb kultury to, co musíme říci o významu Kristovy události pro veškerý vývoj lidstva. Potom ovšem nestačí, abychom se třeba omezovali na to, čím dosavadní staletí přispěla k chápání problému Krista a postavy Krista. Kdyby to stačilo požadavkům přítomné vzdělanosti, potom by dnes neexistovalo tolik lidí, kteří svoji potřebu pravdy nemohou již uvést do souladu s tím, co je v oblasti křesťanství uchováno podáním, a kteří v tom či onom vztahu dokonce popírají zprávy o palestinských událostech a čemu se po staletí věřilo. Toto všechno nám může poukazovat na to, že pro dobové vzdělání se stalo nutným nové chápání, nový přístup vzhledem ke křesťanským pravdám.

Mezi mnohým jiným, co nás může přiblížit k probádání křesťanských pravd, je především jeden prostředek, který se může stát plodným právě na našem poli bádání. Spočívá v tom, že rozšíříme pohled, že svůj svět citů a pocitů rozšíříme daleko nad horizonty, které v uplynulých staletích lidstvo mělo pro duchovní svět. Jak můžeme své horizonty rozšířit, to nám může znázornit zcela jednoduchý a blízký poukaz.

Všichni známe - abychom sáhli nazpět k nám nejbližšímu duchu našeho západního kulturního vývoje - titánského ducha v Goethovi. A mnoho našich úvah nám ukázalo, jaká hloubka duchovního nazírání byla skryta v Goethově osobnosti. Na základě těchto úvah jsme také poznávali, jak se sami můžeme pnout do duchovních výšin, když pronikáme do nitra Goethovy duše. Můžeme však Goetha poznávat sebevíce,

"

"

"

"

".....4"

můžeme sebevíce přemítat o tom, co nám může poskytnout, jedno u něho ještě nenajdeme, co dnes musíme mít, má-li se náš pohled správně rozšířit a má-li náš horizont přesahovat nutné duchovní potřeby, U Goetha nikde nenajdeme poukaz na to, že mu vzešlo to, čemu se dnes můžeme naučit, co dnes může být pro nás plodné, přijmeme-li ony plody duchovního vývoje lidstva, které bylo možné přijmout teprve duchovním zpřístupněním duchovních dokladů v 19. století: přijmeme-li výsledky výdobytky (*vymoženosti*) orientálního života. Obdržíme zde leckteré pojmy, které nás nijak neoddalují od chápání problému Krista, nýbrž které nás, správně přijaté, přímo vedou ke správnému a dokonalému hodnocení Krista Ježíše. I já se tudíž domnívám, že zkoumání problému Krista nelze uvést lépe ničím jiným - než výkladem o poslání velikých duchovních individualit lidstva, které čas od času zvlášť citelně zasahují do vývoje, a které označujeme pojmem z orientální filosofie jakožto bódhisattvy. Takové pojmy jako např. pojem bódhisattvy jsme v západním duchovním vývoji neměli po celá staletí. A teprve když jsme se s nimi obeznámili, vystoupíme přiměřeným způsobem k poznání toho, čím Kristus pro lidstvo byl, může být a neustále bude.

Takto vidíme, jak veliký okruh duchovního vývoje lidstva může být oplodněn, aby se s náležitou vážností pochopilo, co je dlužno pochopit v onom vzdělání a kultuře, v onom duchovním životě, uprostřed něhož stojíme. A ještě z dalšího hlediska bylo důležité, že jsme všude, kde to jen bylo možné, zaměřovali svůj pohled na poslední staletí, že jsme uplatňovali rozdíl mezi člověkem na přelomu 19. a 20. století a člověkem z doby 18. nebo 19. století, - že jsme uplatňovali, že např. o Buddhovi a buddhismu se ještě před jedním stoletím vědělo v Evropě velmi málo. To poslední však, co je u nás v naší pracovní oblasti - i když nikoli prostředkem našeho úsilí, přece ale vlastním impulsem a také cílem našeho úsilí, a k čemu směřujeme - to je nakonec nálada, cítění, pocit, jenž se zmocňuje naší duše, když se jí dotýkají veliké duchovní pravdy. Neboť záleží nikoli tak příliš na tom, co chtějí ti nebo oni vědět, nýbrž na tom, jaká vřelost citu, jaká síla vnímání, jaká ušlechtilost chťení stoupá vzhůru z naší duše, když na tuto duši narazí veliké pravdy lidstva. A důležitější než to, co se v našich odbočkách může obsahově říci pomocí slov, je nálada, vlna citů, která může v odbočce zavládnout, když se slova nesou prostorem. Tyto city, tyto pocity jsou rozmanité. A u toho, co právě nyní má stát před našimi dušemi, měl by být nejdůležitějším, nejvýznamnějším pocit, který se u nás musí postupně vyvíjet: úcta k

"

"

"

"

".....5"

poznání velikých duchovních pravd. Pocit, že tyto veliké duchovní pravdy jsou takové, že se k nim máme přibližovat s hlubokou úctou, - že bychom se neměli domnívat, že velikou pravdu lze obsáhnout nějakým rychle přitesaným pojmem, několika rychle nabytými představami. Často jsem použil přirovnání, že strom, jenž nestojí před námi, si nemůžeme zpřítomnit, namalujeme-li jeho obraz pouze z jednoho hlediska, nýbrž že musíme chodit kolem stromu a malovat ho z různých stran. Teprve souhrnem těchto různých obrazů docílíme celkového dojmu o tom, čím strom je.

Toto přirovnání nám však má především ilustrovat to, jak se máme chovat k velikým duchovním skutečnostem. Měli bychom si ujasnit, že vůbec nemůžeme kráčet kupředu v nějakém skutečném nebo domnělém poznání nejvyšších věcí, přistupujeme-li k nim vždy jen z jedné strany. Ačkoli pohled na nějakou věc může naprosto obsahovat pravdu, přesto bychom nikdy neměli odkládat pokorný pocit, že veškeré naše představy jsou a mohou být názory přijaté pouze z jednoho hlediska. Oddáme-li se tomuto pocitu, potom se rádi a ochotně budeme pít po představách, pocitech a citech, které nám umožní osvětlovat veliké skutečnosti bytí z nejrůznějších stran. V naší době je to nezbytné. V naší době se bude stále více vyvíjet potřeba, dívat se na věci z nejrůznějších stran. Neuzavírejte se tudíž dnes vůči nějakému jinému názoru nebo mínění, vůči jiné cestě k nejvyšší věci, než jakou je naše vlastní nebo naší přítomné kultury! - Dokonce i v tom, co nabízel samotný západní kulturní vývoj, jsme se během posledních let snažili dodržovat tuto zásadu, která nás může vést k pravému poznání. Nikdy jsme se neopovážovali (a mohu říci: hluboko v mé duši bylo vepsáno, že taková opovázlivost by na tomto místě nikdy neměla být možná), - nikdy jsme se neopovážovali podávat prostě systém, přehled o tom, čím mají být veliké události, které spojujeme s problémem Krista. - Nýbrž pokaždé se říkalo: Přibližujeme se z jiného hlediska. A pokaždé se upozorňovalo na to, že tím ještě problém nevyčerpáme a že budeme klidně a trpělivě v práci pokračovat.

Smyslem navazování na různá evangelia bylo, že jsme měli proč, zkoumat problém Krista ze čtyř různých hledisek, a že jsme pak zjistili, že čtyři evangelia nám skutečně nabízejí navazování na čtyři různá hlediska, a že v samotných evangeliích jsme našli naznačenou zásadu: Nepřibližuj se k mohutnému problému najednou, na základě jednoho pohledu. Přibližuj se k němu alespoň ze čtyř různých duchovních svě-

"

"

"

"

"

"

""""""""""6"

ových stran. A chovej naději: Kráčíš-li k problému z těchto čtyř duší i chovných světových stran, označených jmény čtyř evangelistů - Matouš, Marek, Lukáš a Jan - potom se ti bude neustále přibližovat. A přiblíží se ti natolik, že nikdy nemusíš o sobě prohlašovat, že jsi vyloučen z veliké pravdy - bez níž lidská duše ve svém nejhlubším nitru nemůže žít, - že ale také nikdy neřekneš, že nějaká podoba pravdy, kterou jsi postihl, je už pravdou celou.

Co jsme loňskou zimu pěstovali, směřovalo tedy k tomu, aby to v nás postupně vzbuzovalo náladu skromnosti v poznání. A bez této nálady skromnosti v poznání se v duchovním životě vskutku nedostaneme dále. Proto se také u příležitosti těchto úvah povždy dělalo vše, aby se stále znovu zdůrazňovaly základní podmínky duchovního pokroku v poznání. A kdo zde týden po týdnu pozorně sledoval přednášky, ten nebude moci tvrdit, že se všude nepoukazovalo na základní podmínky duchovního pokroku v poznání.

Duchovní pokrok v poznání - vždyť to je jeden z oněch impulsů, které jsou základem celého našeho duchovně vědeckého hnutí - čím je pro naši duši?

Má vycházet vstříc nejhlubším, člověka nejdůstojnějším tužbám a potřebám naší duše, má nám poskytovat to, bez čeho člověk, jenž plně vycití svoji lidskou důstojnost, nemůže žít. A na našem duchovně vědeckém poli má nám to poskytovat tak, že to odpovídá požadavkům poznání v naší přítomnosti. Onen pokrok v poznání, jež nám nabízí duchovní věda, nám vysvětluje to, co se nedá vyzkoumat obyčejnými smysly, čemu člověk přináleží nikoli jako bytost smyslová, nýbrž jako bytost duchovní. Veliké otázky o postavení člověka ve smyslovém světě, o tom, co je za zjeveními tohoto smyslového světa; pravdy o tom, co je za životem a smrtí... Takové otázky odpovídají přece hluboké, ba nejdůležitější potřebě duše. I když člověk z různých důvodů takové otázky odmítá, i když se po nějakou dobu otupuje tím, že si říká: To přece věda nemůže prozkoumat, k tomu chybí člověku schopnosti... natrvalo a pro pravou podobu lidských pocitů přece jen potřeba odpovědí na tyto otázky nezmizí. Odkud se bere to, co vidíme vyvíjet se během dětství a mládí, kam se ubírá to, co chováme ve své duši, když se tělesnost začíná ztrácet a odumírat, - zkrátka, jak člověk souvisí s duchovním světem...? To je velká otázka, která vzchází z lidské po

"

"

"

"

"

"

.....7"

třeby, a bez jejíhož zodpovězení může člověk existovat jen tehdy, jestliže své nejvyšší potřeby otupuje. Protože však tato otázka vzhází z tak hluboké potřeby, protože duše nemůže klidně a pokojně žít, neobdrží-li odpověď na tyto otázky, je zcela přirozené, že si člověk chce tyto odpovědi opatřit snadným, pohodlným způsobem. A na kolik rozmanitých cest se dnes - přestože se tyto otázky, jak by mnozí chtěli popírat, staly obzvláště palčivými ve všech oblastech lidského života - na kolik rozmanitých cest se dnes poukazuje! Nepřeháníme, řekne-li se, že ze všech cest, které se dnes člověku nabízejí, když k němu přistoupí tyto .veliké záhady, je duchovně vědecká cesta nejobtížnější. A ještě se dá říci i něco jiného. - Jsou mezi vámi mnozí, kteří tu či onu vědu, o níž se ve světě hodně mluví, považují za obtížnou, třeba se o ní ani nepokusí, protože je leká, co všechno musí přelouskat, aby se do takové vědy vniklo. Možná také, že cesta, kterou jsme nazvali cestou duchovně vědeckou, zdá se být snazší než cesta k matematice, botanice, nebo k jiné oblasti přírodní vědy. Prestože - absolutně vzato - tato cesta obtížnější než cesta k nějaké jiné vědě. To lze bez nadsázky vyslovit.

Proč se zdá být pro člověka snazší?

Pouze proto, že s nesmírnou silou povzbuzuje duševní zájmy a odpovídá tomu, co je každé duši nejbližší. Je-li nejobtížnější ze všech cest, které se dnes člověku nabízejí vzhůru do duchovního věta, pak přitom nezapomínejme na něco jiného: Tato cesta má nás vést k tomu nejvyššímu v našem duševním životě! Což není přirozené, že cesta k tomu nejvyššímu musí být také nejobtížnější? Přesto bychom se neměli lekat obtížnosti cesty, neuzavírat před touto obtížností duši.

Mezi leckterými nutnostmi duchovně vědecké cesty jsme zde stále znovu uváděli jednu: že ten kdo se vydá na duchovně vědeckou stezku, musí především pečlivě přijímat to, co duchovní bádání již může podat o duchovních tajemstvích, o skutečnostech duchovního světa. Dotýkáme se tím zvlášť nutné kapitoly našeho duchovně vědeckého života. Jak by mnohý chtěl s lehkým srdcem říci: Zde se nám mluví o nepřehlédnutelné duchovní vědě, o duchovních skutečnostech, které ten či onen duchovní badatel, ten či onen osvícený, ten či onen zasvěcenec zřel, vyzkoumal. Nebylo by mnohem správnější, kdyby se nám jednoduše ukázala cesta, jak se sami rychle dostaneme vzhůru do oblastí,

z nichž se nahlíží do duchovního světa? Proč neustále mluvíte o tom: Tak to vypadá, tak to viděl ten či onen... Proč neukážete cestu, jak se sami rychle dostaneme vzhůru?

Z dobrých důvodů se nejprve zeširoka sděluje to, co je z duchovního světa vyzkoumáno, dříve než se přistoupí k tomu, co lze nazvat metodami duševního školení, které mohou duši dovést vzhůru do duchovních oblastí. Tím, že nejprve oddaně sledujeme to, co duchovní badatelé zjevili z duchovního světa - tím se docílí něčeho zcela určitého. Zdůrazňovali jsme, že sice skutečnosti duchovního světa musí být vyzkoumány (zjišťovat je může pouze jasnozřivé vědomí), avšak stejně často jsme zdůrazňovali: Když jsou skutečnosti jednou zjištěny, když nějaké školené jasnozřivé vědomí tyto skutečnosti v duchovním světě pozorovalo a potom je sděluje, potom musí být sdělení takové, že také každý, kdo neprodělal jasnozřivý vývoj, může pomocí zdravého smyslu pro pravdu, jenž je v každé duši, pomocí opravdu nezaujaté logiky - skutečnosti přezkoušet, pravdy poznat. Žádný opravdový duchovní badatel, žádný jasnozřivým vědomím v pravém smyslu nadaný člověk nebude nějakou skutečnost duchovního světa podávat jinak než tak, aby ten, kdo opravdu chce, mohl tuto skutečnost bez jasnozření přezkoušet. Bude ji však podávat tak, že může mít plnou hodnotu, plný význam pro lidskou duši.

Jakou cenu mají sdělení, představy duchovních skutečností pro lidskou duši?

Mají tu cenu, že člověk, jenž ví: „Tak to v duchovním světě vypadá“, ... může se v životě, ve svých myšlenkách, citech a pocitech podle toho zařídit, orientovat se, v jakém poměru k duchovnímu světu člověk je. V tomto smyslu má cenu každé sdělení duchovních skutečností - i potom, když ten, kdo je obdrží, nemůže je sám pomocí jasnozřivého vědomí vyzkoumat. I pro samotného jasnozřivce nabývá tato skutečnost lidské ceny teprve tehdy, když je snesl dolů do takové sféry, že jí může dát formu všem lidem přístupnou. Byť by jasnozřivec vyzkoumal a viděl ve spirituální sebevíce, je to zcela bezcenné pro něho a pro kteréhokoli jiného člověka, dokud viděné nesnese do sféry obyčejného poznání, a nevtiskne je do takových pojmů a představ, že přirozený smysl pro pravdu a zdravá logika může věc pochopit. I samotný jasnozřivec musí věc nejprve pochopit, má-li mít pro něj cenu. Cena začíná teprve tam, kde začíná logické ověřování. Radikálně vyjádřeno - můžeme udělat

"

"

"

"

....."9"

jakousi zkoušku křížem toho, co bylo nyní řečeno.

Mezi mnohým jiným, co je cenné vzhledem k duchovním pravdám a k duchovním sdělením, se vám nepochybně bude jevit důležité to, co člověk může vzít s sebou za práh smrti z toho, co jako takovéto duchovní pravdy přijal na fyzické úrovni mezi zrozením a smrtí. Nebo formulujme otázku následovně: Kolik zůstane člověku, který zde pěstováním spirituálního života obdržel sdělení o duchovním světě, kolik mu zůstane z toho, co takto nahlédl, co si takto osvojil?

Zůstane mu tolik, kolik pochopil, kolik převedl do mluvy obyčejného lidského vědomí. - Představte si jasnozřivého člověka, který učinil zcela zvláštní objevy v duchovním světě pomocí ryze jasnozřivých pozorování, který by ale opomenul tato pozorování z duchovního světa odít do mluvy, která v nějakém věku je mluvou obyčejného lidského smyslu pro pravdu. Víte co se mu stane? Všechny tyto objevy jsou po smrti zahlazeny! Po smrti zůstává cenným a významným právě tolik, kolik je převedeno, přeformulováno do mluvy, která v nějakém věku odpovídá mluvě zdravého smyslu pro pravdu!

Jistě má velký význam, že existují jasnozřiví lidé, kteří mohou přinášet sdělení z duchovního světa, kteří jimi mohou oplodňovat jiné lidi. To je požehnáním naší doby, protože naše doba potřebuje takové poklady moudrosti a nebude se moci vyvíjet dále, jestliže takové poklady moudrosti nepřijme. Naše dobová kultura taková sdělení nutně potřebuje.

A i když se to dnes ještě neuznává, - za půl nebo za celé století bude přesto obecným přesvědčením lidstva: kultura nemůže pokračovat bez existence spirituálních pokladů moudrosti; lidstvo by muselo kulturně zaniknout, kdyby je nepřijalo.

Je něco, co lidstvo v budoucnosti nutně potřebuje, chce-li se vyvíjet dále, nutněji než veškeré zevně viditelné kulturní prostředky. Je to přijetí spirituální moudrosti. I kdyby nebyl všechn vzduch spotřebován pro dopravu, přesto by lidstvu zůstaly jen vyhlídky na kulturní smrt, kdyby nepřijalo žádnou duchovní moudrost. Věc je nadobro nepochybná. Musí zde existovat možnost, nahlížet do duchovního světa.

Význam spirituální moudrosti pro jednotlivé individuality po smrti je však zcela jiný než pro pokroky lidstva na Zemi. Chceme-li si učinit

"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
....."

správnou představu, musíme se otázat takto: Co vlastně jasnozřivý člověk má z toho, co jasnozřivě vyzkoumal a vnesl do projevů zdravého smyslu pro pravdu, zdravé lidské logiky, o kolik více má po smrti plodů z toho, že může nahlížet do duchovního světa - než někdo, kdo v příslušné inkarnaci tuto možnost neměl - a byl tudíž odkázán na to, co slyšel o výsledcích duchovního bádání od jiných? Jak se liší vnitřní prožívání u zasvěcenec a u člověka, jenž o duchovních skutečnostech pouze slyšel a nemůže do duchovního světa nahlížet? Je na tom zasvěcenec lépe než ten, kdo tyto věci mohl pouze přijímat?

Obecně má pro lidstvo nahlížení do duchovních světů větší cenu než nenahlížení. Neboť kdo do nich nahlédne, ten s nimi naváže styk; může nejen lidem, nýbrž i jiným duchovním bytostem poskytovat nauky a podporovat jejich pokrok skrze jejich prožívání duchovních pravd. Tak má toto jasnozřivé vědomí velikou cenu. Přesto význam pro individuální prvek tkví pouze ve věděni. Vzhledem k individuální ceně (*hodnotě*) se jasnozřivý člověk neliší od toho, kdo pouze přijal sdělení a v příslušné inkarnaci nemůže nahlížet do duchovního světa.

Plodné je po smrti to, co jsme přijali jako duchovní moudrost - lhostejno, zda jsme ji zřeli sami nebo nikoli.

Tím jsme si postavili před duši jeden z velkých, úctyhodných, eticky morálních zákonů spirituálního světa. Zajisté není asi naše dnešní dobová morálka dostatečně jemná, aby právě tento ethos (*mravní základ*) plně pochopila. Individuálně - tedy ve vyšším smyslu tím, že uspokojuje egoismus - nikdo nedosáhne náskoku tím, že mu jeho karma poskytuje možnost nahlížet do duchovního světa. Všechno, co chceme získat pro svůj individuální život, musíme získat na fyzické úrovni a také vkládat do forem, které odpovídají fyzické úrovni. A jestliže Buddha nebo bódhisattva stojí výše než jiné lidské individuality v hierarchiích duchovního světa, pak je to proto, že si v tolika a tolika inkarnacích na fyzické úrovni osvojili toto vyšší věděni.

Vyšší etikou, vyšší mravoukou, která plyne ze spirituálního života, myslím toto: Nikdo by si neměl představovat, že jasnozřivým vývojem dosáhne náskoku před svými nejbližšími. To vůbec ne. V egoistickém smyslu nedosáhne eticky odůvodněného pokroku; dosáhne ho jen potud, že pro jiné - může znamenat víc. Neboť nemorální služba egoismu je na spirituálním poli naprosto vyloučena; spirituálním osvícením nedosáhne

člověk pro sebe ničeho. Čeho dosáhne, toho může dosáhnout jedině jako služebník světu všeobecně, a pro sebe jen tehdy, když toho spoludosáhne pro jiné.

Takto tedy stojí duchovní badatel mezi svými bližními. Chtějí-li slyšet, co vyzkoumal, a přijmout to, dosáhnou tím stejného náskoku spolu s ním, vzhledem k individuálnímu cíli dojdou stejně daleko jako on. To znamená: Spirituální prvek je uživatelný pouze v duchu všeobecně lidském, nikoli v duchu egoistickém. Existuje oblast, v níž je člověk morální nejen pouze proto, že si to předsevzal, nýbrž proto, že neinoralnost, egoismus by nic neprospěly. Potom však je také snadné uzнат něco jiného: že vstoupit nepřipraveně do duchovního světa, do spirituální oblasti je nebezpečné. Pro život po smrti se nikdy nedá dosáhnout něčeho egoistického skrze spirituální prvek. Avšak člověk může chtít něco egoistického pro tento život, pro život na fyzické úrovni skrze spirituální vývoj. I když se pro duchovní svět nedá ničeho egoistického dosáhnout, pro tento svět může se chtít dosáhnout něčeho, co tkví ve smyslu egoismu.

Většina lidí, kteří usilují o určitý vyšší vývoj, jistě teď řekne: Vždyť je to zcela samozřejmé, že se snažím být nesobecký, dříve než je mi dovoleno vstoupit do vyššího světa. - Avšak věřte: Není snad jiné oblasti lidské iluze, kde iluze může být tak velká, jako když se řekne: Usiluji nesobecky! To se řekne snadno. Je zcela jinou otázkou - zda to člověk také dělá, zda to skutečně dovede. Je to otázkou především proto, že začneme-li v duši s úkony, které mohou vést do duchovního světa, teprve potom vstupujeme sami před sebe ve své pravé podobě. Ve velmi mnohém nežije člověk v zevním světě ve své pravé podobě. Žije zapředen do sítě představ, impulsů vůle a morálních pocitů, ve zvyklostech jednání, daných okolím, - a zřídka se Člověk táže: Jak bych jednal, jak bych uvažoval o nějaké věci, kdyby to, čeho jsem nabyt výchovou, mne nenutilo, tak či onak uvažovat nebo jednat?

Kdyby si člověk tuto otázku zodpověděl, potom by viděl, že je mnohem špatnější než jak obvyklé předpokládá. - Úkony, směřující k tomu, aby se člověk naučil vystupovat do duchovního světa, způsobují, že vyrůstá nad všechno, do čeho je zapředen skrze zvyklosti, výchovu, skr-

ze všechno, co je kolem něho. Vyrosté nad to všechno velmi brzo. Pocity je člověk stále více obnažován: schrány, do nichž jsme se sami oděli, a o něž se opíráme při našich obyčejných pocitech a počinech, tyto schrány odpadávají. Proto také onen zcela běžný zjev, o němž se také již často hovořilo: Člověk, než zahájí duchovní vývoj, je třeba obstojně slušný, snad i rozumný člověk, jenž se v životě nedopouští velkých hloupostí. Nyní začne s duchovním vývojem: Zatím co předtím byl zcela skromný a třeba si i říkal: Jsem zcela skromným člověkem... začne nyní vlivem duchovního vývoje projevovat krajní nadutost, dopouští se různých pošetilostí a hloupostí. Vstupem do duchovního vývoje ztrácí takřka oporu a směr. Proč tomu tak je, to může nejlépe vidět ten, jenž je v duchovním světě doma. Neboť dvou věcí je třeba, abychom se vyznali ohledně toho, co z duchovního světa přistupuje k lidské duši, abychom nepozbyli rovnováhy: Musíme dovést nemít závrať vzhledem k tomu, co k nám přistupuje z duchovního světa. Ve fyzickém životě nás chrání naše organizace před závratí tím, co jsme v duchovně vědeckých přednáškách nazvali smyslem pro rovnováhu, smyslem statickým. Jako pro tělesného člověka je něco, čím se udržuje zpříma (neboť není-li organizace v pořádku, dostává člověk závrať a svalí se), tak také v duchovním životě existuje něco, na základě čeho se může člověk orientovat ve svém poměru k světu. To musí umět. Duchovní svalení se spočívá právě v tom, že už zde není to, co nás předtím podpíralo, co jsou výchovou nabyté pocity, co způsobuje tkanivo zevního světa, takže potom jsme odkázáni sami na sebe. Opory odpadnou a potom nastává nebezpečí, že dostaneme závrať. Snadno pak začneme být nadutí, když nám odpadnou zevní opory. Nadutost v nás sedí přirozeně; jenže se předtím neprojevovala.

Jak nyní dosáhneme duchovní rovnováhy, abychom nedostávali závratě?

Tak, že odříkavě, pilně a neúnavně přijímáme to, co vyzkoumalo duchovní bádání, a co bylo převedeno do logických, obyčejnému smyslu pro pravdu odpovídajících formulí. To není libovůle, když se zde stále znova zdůrazňuje, že to, co nazýváme duchovní vědou, je opravdu nutno především studovat. Zdůrazňuje se to ne snad proto, abych zde mohl co možná často mluvit, nýbrž proto, že není jiného prostředku k nabytí pevných operních bodů pro duchovní vývoj. Oddané, horlivé přijímání

duchovně vědeckých výsledku je prostředkem proti duchovní závratí, proti duchovní nejistotě. A leckterý člověk, jenž se nesprávným vývojem dostane do duchovní nejistoty - i když se mu zdá, že byl velice pilný - měl by vědět, že opomněl přijmout to, co především může tryskat ze zdroje duchovní vědy. Toto právě potřebujeme, toto studium duchovně vědeckých skutečností ze všech stran. A to je důvodem toho, že i během loňské zimy v naší odbočce - protože nakonec jsme chtěli postihnout význam Kristovy události pro lidstvo - jsme stále znovu zdůrazňovali základní podmínky duchovního pokroku. Člověk potřebuje orientovaný duševní život. Avšak mimo to existuje ještě něco jiného.

Zatím co pomocí studia duchovní vědy nabude lidská duše jistoty, přináší něco druhého to, co rovněž potřebujeme. Je to určitá duchovní síla, určitá odvaha duchovního života. Takovou odvahu, jakou potřebujeme k duchovnímu pokroku, v obyčejném životě nepotřebujeme. - Proto ne, protože naše nejvnitřnější podstata, naše duchovně-duševní lidská podstata je přece v obyčejném bdělém životě za dne uložena od procitnutí až do usnutí v těle fyzickém a éterném; a v noci přece nic neděláme a nic nemůžeme pokazit. Kdyby člověk mohl jednat i ve spánku, způsobil by jakožto nevyvinutý člověk nedobré věci. Ve fyzickém a éterném těle jsou však nejen síly, které v nás působí, pokud jsme lidé vědomí nebo jen lidé myslící a cítící, nýbrž i ony síly, na nichž pracovaly božsky-duchovní bytosti po dobu satumskou, sluneční a měsíční až do naší doby zemské. Zde jsou nepřetržitě v činnosti síly z vyšších oblastí. O ně se opíráme. A když procitneme a vrátíme se do fyzického a éterného těla, předáváme se současně božsky-duchovním bytostem, které jsou v našem fyzickém a éterném těle pro naše blaho a požehnání a od rána do večera nás vedou životem za dne. Je tomu následovně: Působí v nás celý božsky-duchovní svět, a můžeme v něm v základu vzato mnohé zhoršit, avšak málo zlepšit. Nyní si ale představte, že veškerý duchovní vývoj závisí na tom, že uvolníme našeho vnitřního člověka, naše astrální tělo a naše já, že se takřka naučíme vidět, jasnozřivě vnímat v tom, co nevědomě žije od usnutí do procitnutí - a protože to žije nevědomě, nemůže to také způsobit nějakou pohro-

mu. Vedomé se v nás musí stát to, co je nevědomé v oněch člancích, v nichž jsou božsky-duchovní síly. Veškerá síla, již se nám dostává tím, že při procitnutí se nás přímo chápou ruce toho, co je zakotveno v našem těle fyzickém a étemém, odpadá, když se staneme nezávislí na fyzickém a étemém těle a začneme jasnozřivě vnímat. Veškerá síla a mohutnost světa zůstává venku. Vysunuli jsme se z oněch sil, které nás posilují a chrání před světem, jenž na nás působí zvenčí. Vysunuli jsme se ze sil, které nás podírají. Svět však zůstal takový jaký je. A stojíme tudíž proti celé síle, proti celému náporu světa. Veškerou sílu, jež nám jinak plyne z fyzického a étemého těla, musíme pak mít v sobě samých, abychom vydrželi nápor světa a kladli odpor. To všechno musíme vyvinout v našem já a astrálním těle. Vyvineme to pomocí oněch pravidel, která se nám podávají, a která najdete v mém spise „O poznávání vyšších světů“. Všechno je vypočítáno tak, aby byla našemu vlastnímu nitru dodána ona síla, kterou nám předtím propůjčovaly vyšší bytosti, a která odpadá, když odpadnou zevní opory. Onu sílu, která nás může činit schopné čelit náporu světa, i když jsme sami odsunuli opory, které nám poskytuje naše tělo fyzické a astrální.

Lidé, kteří se neučiní vnitřně silní natolik, aby síly, které odkládají s tělem fyzickým a éterným, nahradili skutečně oddanými exerciciemi duše, především skrze třibení vlastností, kterou v zevním světě označujeme jako nemorální, - tito lidé mohou sice až do určitého stupně nabýt schopností k nahlížení do duchovního světa, avšak co se stane?

Stanou se tím, co se dá nazvat hypersenzitivní, stanou se přecitlivělí, jako by byli ze všech stran duchovně bodáni, nedovedou odolávat náporu ze všech stran. To je jedna z oněch významných skutečností, které musíme znát, usilujeme-li o duchovní pokrok: Učinit se vnitřně silnými tím, že opravdu vyvíjíme nejušlechtilejší, nejlepší vlastnosti duše. - Které vlastnosti to budou po tom, co jsme právě dnes řekli?

Když je dokonce nemožné, žít v duchovním světě ve znamení egoismu, když nám zde egoismus nic nepomáhá, potom shledáme jako naprosto přirozené, že odkládání egoismu, všeho co podléhá libovůli při požadování duchovna, bude přípravou pro duchovní život. Čím uctivěji a vážněji zachováme tuto zásadu, tím je to lepší pro duchovní pokrok. - Kdo se těmito věcmi zabývá, často uslyší, že mu někdo řekne: Toto jsem neučinil z egoismu! Avšak chce-li toto slovo vyjít z úst, potom by

tomu člověk měl zabránit, měl by si naopak říci: Nejsi vlastně takovým, že můžeš říci: Konáš něco beze stopy egoismu! - To je mnohem rozumnější, - protože to je mnohem pravdivější. A vzhledem k sebepoznání záleží zejména na tom, co je pravdivé. V žádné oblasti se nepravda nemstí tak silně, jako v oblasti spirituálního života. Zde by měl od sebe člověk požadovat, raději být pravdivým, než aby si namlouval mlhavý pojem: Jsi nesobecký! Raději být pravdivým a říci si: Přiznám-li svůj egoismus, pak mám alespoň impuls k tomu, abych ho odložil.

Co souvisí s tímto spirituálním pojmem pravdy, to bych nejraději vyjádřil těmito slovy (velmi snadno se dá usuzovat následovně): Existují lidé, kteří tvrdí, že leccos ve vyšších světech zakusili a viděli; to se potom šíří a vstupuje před člověka. Když se nahlédne, že to není pravda, nemělo by se to s veškerými silami a prostředky potírat?

Zajisté, mohou být hlediska, z nichž takový boj je nutný. Avšak pro toho, kdo jako spirituální člověk sleduje především pravdu, zde existuje pokaždé ještě jiná myšlenka: Že přece pouze všechno to, co je pravdou, ze spirituálního světa prospívá a je plodné pro svět, a že to, co je nepravdivé, určitě není plodné. Triviálně řečeno to znamená: Byť by se sebevíc lhalo vzhledem ke spirituálním věcem: tyto věci mají velmi krátké nohy. Kdo tyto lži šíří, měl by si o nich říci, že tím nemůže způsobit skutečně nic strašného. Plodnou ve spirituální oblasti je výhradně pravda. Začíná to už tam, kde začínáme s vlastním spirituálním vývojem, kde bychom si měli vpravdě doznávat, jací vlastně jsme. To je něco, co současně musí žít jako impuls ve všech spirituálních, ve všech okultních hnutích: že plodné, účinné může být jen to, co je pravdivé. Pravda je ve světě naprosto něčím, co se svou plodností, svým požehnáním pro lidstvo samo ospravedlňuje. A lež, nepravda je něčím, co je neplodné, neúčinné. Má to pouze jediný účinek, který dnes nemohu dále rozvádět, a který tudíž pouze naznačím: S nejsilnějším náparem padá zpět na samotného šířitele nepravdy! Někdy jindy se budeme zabývat tím, co je touto významnou větou míněno.

Tím jsem vám dnes chtěl podat zpětný pohled na to, co jsme během roku v našich odbočkách dělali, a ještě jednou rozeznít to, co jako nálada, jako citový obsah mohlo prostupovat duši a naplňovat prostor.

Podíváme-li se nyní na práci, vykonanou v posledním roce mimo naši odbočku, pouze v jedné souvislosti, pak smím snad přitom poukázat i na můj podíl, shrnutý v námi provedeném rosekruciánském mystériu „Brána zasvěcení“ v Mnichově. Tímto mystériem se mělo usilovat o něco, o čem budeme hovořit na dalších schůzkách v odbočce! Nyní budiž řečeno jen tolik, že bylo možné právě touto - řekl bych - převážně uměleckou formou v individuálním výrazu předvést to, co se jinak může říci jen obecně. Mluvíme-li zde nebo někde jinde o podmínkách duchovního života, potom mluvíme tak, jak je to správné pro každou duši. Přitom je však nutné neustále mít na zřeteli, že každý člověk je zvláštní bytostí, individuální bytostí, a že je nutno individualizovat vzhledem ke každé duši. Proto zde byla potřeba, ukázat jednu duši u „Brány zasvěcení“. Dívejte se tudíž na rosekruciánské mystérium nikoli jako na učebnici, nýbrž jako na umělecké zpodobení přípravy k zasvěcení jednoho člověka. Jde nikoli o to, jak postupuje ten či onen člověk, nýbrž právě ten, jenž je v mystériu vylíčen jako Johann Thomasius, - tedy o celkovou individuální podobu, kterou má příprava k zasvěcení u jednoho člověka.

Takto jsme získali jakoby dvě veliká stanoviska tím, že se blížíme pravdě: Jednou tím, že líčíme velká hlediska pokroku - a potom tím, že jsme vstoupili do středu jedné duše. Stále nás bude oduševňovat to, že se přibližujeme pravdě z mnoha stran a trpělivě musíme čekat, až se nám různé názory o pravdě spojí v souhrnný pocit. Tuto skromnost v poznání budeme obzvláště pěstovat. Nemluvme o tom, že člověk nemůže pravdu zažít. Může ji zažít! Jenže nemůže mít celé poznání pravdy najednou, nýbrž pokaždé jen jednu stránku. Tím se člověk stává skromným. I pocit pravé skromnosti musí vznikat v našich pracovních odbočkách, aby byl odtud vnášen do ostatní dobové kultury přítomnosti, aby působil venku (*vně*). Neboť podle celého svého charakteru potřebuje naše doba mnoho z této skromnosti v poznání.

Ve smyslu těchto podnětů budeme pracovat dále, líčit křesťanský problém, abychom i přitom zažili, jak lze dospět k této skromnosti v poznání - a tím zase dále postoupili v prožívání pravdy.